

ಮೈಕಾಪತೀರ್ಥ: ಶಾಸನಗಳ ಆಧಾರ

ಇಂದಿನ ಬೆಳಗಾವಿಗೆ ಫ್ರಾಚೀನ ಹೆಸರು ವೇ(ಳು) ಣು ಗ್ರಾಮ .ಈಜಿಲ್ಲೆಯ ಸವದತ್ತಿ (ಸೌಂದತ್ತಿ, ಸೌದತ್ತಿ, ಸಾವನತ್ತಿ) ಎಂಬುದರ ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣಗೊಳಿಸಿದ ರೂಪವೆ ಸುಂಗಧವರ್ತಿ. ಸೌದತ್ತಿಗೆ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಪರಸಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕಾಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಬೆಳಗಾವ-ಸವದತ್ತಿಯ ಸುತ್ತಣ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಫ್ರಸಿದ್ದ ರಟ್ಟಕುಲ ಫ್ರ ಧಾನರು ಆಳಿದರು. ಸುಮಾರು೩೫೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ದೀಘಕಾಲಈ ರಟ್ಟರ ಆಲಿಳ್ಳಿಕೆಯಿತ್ತು.ಅವರ ಕಾಲದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಜಿ.ಎಫ. ಪೀಟಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ(೧೮೭೪).

ಸೌಂದತ್ತಿ -ಸದತ್ತಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದರೂಪದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸ ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆ ತೃ ಪಿಕರವಾಗಿ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಜನರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ವಾಡಿಕೆಯಾಹಿರುವಂತೆ ಸೌಂದತ್ತಿ- ಸೌದತ್ತಿ -ಸವದತ್ತಿ ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸುಗಧವರ್ತಿಯಿಂದ ಬಂದ ತದವ ರೂಪಗಳಲ್ಲ.ವಾಸ್ತವವು ಇದರ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದಿರುವ ಭಾಷಿಕ ಫ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಮೂಲ ಶಬ್ದ 'ಸವಣದತ್ತಿ' ಎಂಬುದು .ಜೈನ ಮುನಿಗಳಾದ ಶ್ರ ಮಣವು ಫ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಸಮಣ-ಸವಣ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ: ಜೌನ ಸನ್ಮಾಸಿಎಂದು ಅದರ ಅರ್ಥ,ಶ್ರಮಣ-ಶ್ರವಣ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಯುಗ್ಮ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಫ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಸಮಣ-ಸವಣ ಎಂಬ ಸಮಾನರೂಪ ಗಳಿವೆ.ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಇವೇ ಫ್ರಾಕೃತ ರೂಪಗಳು ೧೨೦೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ.

ಸೌದತ್ತಿಯ ಎಲ್ಲಮನಹುಡಿಯು ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಳಿದ ಅಪ್ಪಟ ಜೈನ ರಾದ ರಟ್ಟರ ಪಟ್ಟಜಿನಾಲಯವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಈಗ ಸಾಪಿತವಾಗಿರುವ ಸತ್ಯ. ರಟ್ಟರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗವೆಲ್ಲವೂ ಜೈನರ ನೆಲೆವೀಡಾಗಿತ್ತು. ಅನೇಕ ಜೈನ ಮುನಿ ಸಂಘಗಳೂ, ಅನ್ವಯಗಳೂ, ಗಣಗಳೂ, ಗಚಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಿಕಾವಾಟ ಎಂಬ ಅನ್ವಯವು ಫ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಚಂದ್ರ ಫ್ರಭ ತೀರ್ಥಂಕರರ ದೇವಾಲಯವೇ ಫ್ರ ಮುಖವಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದ ಚಂದಿಕಾಟವೆಂಬ ಗೆಸರೂ,ಮುನಿಸಂಘವೂ

ರೊಪಿತವಾಯಿತೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ: ಚಂದ್ರಿ ಕಾಟ ಎಂಬುದು ಸಳವಾಚಿ ಮೂಲದಿಂದಬಂದ ಅಭಿದಾನವೆಂಬ ಗ್ರಹಿಕೆಯೂ ಇದೆ.

ಈ ಚಂದ್ರಿಕಾವಾಟ ಅನ್ವಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾರೇಯಗಣವೂ,ಸೇನಾನ್ವಯವೂ, ತಿಂತ್ರಿಣೇ ಗಚವೂ ಸೇರಿವೆ. ಸೌದತ್ತಿ-೧೨ ಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಮುಳುಗುಂದ ಗೆಸರಿನ ಹಳ್ಳಿಯಜಿನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕನ್ನ ಭೂಭೂಜನು ತನ್ನ ಸೀವಟದಿಂದ ಎರಡು ಹುಣಸೆಯ ಮರಗಳ ನಡುವಣದ ಆರು ನಿವೃತ್ತನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಇತ್ತನು: ತಿಂತ್ರಿಣೇ ವೃಕ್ಷ ಯೋದ್ವ ಫಯೋರ ಮಧ್ಯೆಯಾ ಸ್ಥಿತಾ ಭೂಮಿದ್ವಾರ್ತಾ, ಶ್ರೀಕನ್ನ ಭೂಭೂಜಾ [ಫೀಟ: ೧೮೭೪:೧೯೪] ತಿಂತ್ರಿಣೇ ವೃಕ್ಷದ ಸಂಬಂಧದಿಂದಾಗಿ ತಿಂತ್ರಿಣಗಚವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಹುಣಸಿಗಡಗಲಿಯ ಈ ತಿಂತ್ರಿಣಗಚವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಹುಣಸಿಹಡಗಲಿಯು ಈತಿಂತ್ರಿಣೇಗಚದ ಉಗಮಸ್ಥಳ.

ಮೃಳಾಪತೀರ್ಥವು ಮಳಹಾರೀ ಎಂಬ ನದಿಯ ಸೀಮಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಜೈನಯಾತ್ರಾಸ್ಥಳ[ಫೀಟ:೧೮೭೪-೧೯೮].ಮೃಳಾಪ ತೀರ್ಥವು ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದು ವಾಗಿದ್ದು ಜೈನ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳೂ ಶಿಷ್ಯರೂ ಒಂಬತ್ತು-ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಯೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಮೃಳಾಪತೀರ್ಥಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದ ಜಿನಮಂದಿರಗಳ ಸವಣರಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ರಾಜರಿಂದ ದಾನದತ್ತಿಯಾಗಿ ಕೂಡಲಟ್ಟ ಸ್ಥಳವೇ ಸವಣದತ್ತಿ. ಮೃಳಾಪತೀರ್ಥ ಸವಣರಿಗೆ ರಟ್ಟರಾಜರು ದತ್ತಿ. ಕೊಟ್ಟ ಕಾರಣ 'ಸವಣದತ್ತಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಚಾಲಿಪಡೆಯಿತು. ಸವಣದತ್ತಿ-ಎಂಬ ಶಬ್ದರೂಪ ಕ್ರಾಮೇಣ ಜರನ ಉಚ್ಚಾರಣಾನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಶಬ್ದ ಗಳು ಹೊರಳುತ್ತ ಸವಣದತ್ತಿ ಸಂವದತ್ತಿ- ಸೌಂದತ್ತಿ-ಸವದತ್ತಿ - ಸೌದತ್ತಿ ಎಂಬ ವ್ಯಾತ್ಯಾಸಗಳನ್ನುಪಡೆದು ಕೊಂಡಿದೆ.

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ನಮೂದಾಗಿರುವ ಫು ಕಾರ ಮುಳ್ಳುಂದದ 'ವರ ವೃಶ್ಯಜಾತಿಜಾತ'. ಶೇಖಿಭಿ: [೧೮೭೪:೧೯೦-೯೧] , ಅಂದರೆ ವೃಶ್ಯಕುಲದವರು(ಬಯಿಸಕುಲ) ಮೃಳಾಪತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ದಾನದತ್ತಿಗಳನ್ನಿತು. ಶಿಷ್ಯರಾಗಿದರು.ಸೌದತ್ತಿಯ ರಟ್ಟರೆನಿಸಿದ ರಾಜಮನೆತನದ ಆರಂಭದ ದೊರೆಹಳಾದ ಮೆರಡ, ಫೀಥಿಲ್ವೀರಾಜ, ಪಿಟ್ಟುಗ ,ಕನ್ನರ -ಎಂಬೀ ಆದ್ಯರು ಸಹ ಸವಣದತ್ತಿಯಾದ ಮೃಳಾಪತೀರ್ಥದ ಆಡಳಿತ

ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನಿರ್ವಣಯ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದರು. ಫಿಥಿಲ್ವರಾಮುನು ಮೃಳಾಪತೀಥದ ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ಛಾತ್ರ (ಚಟ್ಟು=ಶಿಷ್ಯ)ನಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಕಲಿಯೊತ್ತಿದನೆಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶಿತವಾಗಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ.

ಸೌದತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯರುವ ಈಗಿನ ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ಇಡೀ ಗುಡ್ಡವೇ ಆಮೃಳಾಪ ತೀರ್ಥವಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ಗುಡಿ ರಟ್ಟರ ಪಟ್ಟಾಜಿನಾಲಯವೆಂದು ಈ ಲೇಖನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾದೆ. ಈಸವದತ್ತಿ(ಸೌದತ್ತಿ) ಯು ಕುಹೂಂಡಿ(ಕೂಂಡಿ) ಮುನ್ನೂರಕ್ಕೆ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ನೆಲೆವೀಡು ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸೌದತ್ತಿಯಿಂದ ವೇಣುಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ (ಬೆಳಗಾವಿ) ೭೦ ಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಆವೇಣುಗಾಮ-೭೦ಕ್ಕೆ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ರಟ್ಟರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿದ ಸಚಿವ ಬೀಚಣನು ತನ್ನ ಯಾದವ ನೃಪತಿಯಾದ ಕನ್ನರದೇವ (ಕೃಷ್ಣರಾಜ) ಒಪ್ಪಿಸಿದನು.

ಸವದತ್ತಿ ಮುಳ್ಳಂದ -ಇವು ಧವಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುವೆಂದು ಶಾಸನೋಕ್ತವಾಗಿದೆ[೧೮೭೪:೧೯೦].ಧವಳ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಬಾರಿ ಬರುವ ಬೆಳ್ಳೊಲ ಮುನ್ನೂರರ ಫುದೇಶ.ಈಧವಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿನ ವರ- ವೃಶ್ಯಜಾತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಚಂದ್ರಾಯನ ಮಗನಾದ ಚೀಕಾರ್ಯನು ಮುಳ್ಳಂದದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತಜನಾಲಯವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೫೦ ರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಚೀಕಾರ್ಯನ ಮಹಂದಿರು ನಾಗಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಅರಸಾರ್ಯಚಿಕ್ಕಮಗನಾದ ಅರಸಾರ್ಯನು ಜೈನ ನಯಶಾಸ್ತ್ರಲ್ಲೂ, ಆಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರಲ್ಲೂ ಕುಶಲನೂ, ಸಮೃಕ್ಷ್ಟ ಚಿತ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದ ನೆಂದು ಕ್ರಿ ಶ.೯೦೨ರಶಾಸನ ಹೇಳುತ್ತದೆ.[ಫೀಟ:೧೮೭೪:೧೯೧:ಸಾಲು೫-೭]

ಅರಸಾರ್ಯನ (ಪಿತೃಕಾರಿತ) ತಂದೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ಜಿನಾಲಯವು ಧವಳ ವಿಷಯದ ಮುಳ್ಳಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನಗರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅದು ಚಂದ್ರಿ ಕಾವಾಟದ ಸೇನಾನ್ವಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿತ್ತು.ಚಂದ್ರ ಫುಭ ತೀರ್ಥೋಕರರ ದೇವಾಲಯದ ಮೂಲದ ಪರಪರಗೆ ಸೇರಿದ ಮುನಿಗಳು ಚಂದ್ರಿಕಾವಾಟ ಅನ್ವಯದವರೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಯಾವುದೇ ಭಾಧಕಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಆಗಲೇ ಸೂಚಿಸಿದಾಗಿದೆ. ಸೌದತ್ತಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ ಚಂದ್ರಫುಭತೀರ್ಥೋಕರರ ಸುತ್ತಿಯಿಂದ - ಚಂದ್ರಫುಭ ಆಖ್ಯಾಯ ಜೈನಶಾಸನವೃದ್ಧಿಯೇ [೧೮೭೪: ೧೯೦: ಸಾಲು ೨೦] ಚಂದ್ರ ಫುಭಾ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ

ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂವಾದಿ ಶಬ್ದವೇ ಚಂದ್ರಿಕಾ :ಚಂದ್ರಪ್ರಭು ತೀರ್ಥಾಕರರ ಜಿನಾಲಯದ ಸ್ಥಳವೇ ಚಂದ್ರಿಕಾವಾಟ. ಚಂದ್ರಪ್ರಭರ ಶಾಸನವನ್ನು (ಜಿನೋಪದಿಷ್ಟ್ ಉಪದೇಶ ಸಾರ) ವೃದಿಸಿ ಫು ಚಾರ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಮುನಿಗಳು ಚಂದ್ರಿಕಾವಾಟ ಅನ್ವಯದವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದರ ಪೂರ್ವಾಪರ ಹಾಗೂ ಅಂತರ ಬಾಹ್ಯ ಫು ಮಾಣಾಧಾರಗಳೆಲ್ಲ ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡಿತೀರಿಸುವಂತೆ ಈ ಚಂದ್ರಿಕಾವಾಟ ಅನ್ವಯದರು ಜೈನಯತಿಸಮುದಾಯ ಉಗಮಸ್ಥಳ ಮುಳ್ಳಂದದ ಚಂದ್ರಪ್ರಭ ಜಿನಾಲಯ. ಇದು ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ನಡುಗಾಲದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಈ ಜೈನ ಗುರು ಪರಂಪರೆಗೆಸೇರಿದ ಹಲವಾರು ಮುನಿ-ಭಟ್ಟಾರಕರ ಉಲೇಖಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ [ಎ.ಇ.ಆ, ೧೯೩. ೦ಕ್ರ.ಶ. ೯೦೨: ಎ.ಆ.೧೬, ೫೫. ೧೦೫೩; ೫೧೧. ೧೮.೭೧. ೧೦೬೬-ಇತ್ಯಾದಿ] ಹಲವಾರು ಶಾಸನ ಫುಯೋಗಗಳಿವೆ.

ಮೃಳಾಪತೀರ್ಥಕ್ಷತ್ರವು ಮುಳ್ಳಂದ, ಸವದತ್ತಿ, ವೇಣುಗ್ರಾಮ, ಐಹೊಳೆ, ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು,ಬದಾಮಿ, ಸೊರಟೂರು,ಬಂಕಾಪುರ ಮೊದಲಾದ ಜೈನಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮುಖ್ಯ ಉಪಾಸನಾ ಸ್ಥವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಮೂಲ ಸೆಲೆ ಎಲ್ಲಿತ್ತೆಂಬ ಫುಶ್ಚೆಯನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು.ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೇ ಅವಿತು ಕುಳಿತಿರುವ 'ಮಳಹಾರೀ ನದೀ ಸೀಮಾ' ಎಂಬ ಬೆರಳುಸನ್ನೆಯ ಸೂಚನೆಯ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಬೇಕು. ಮೃಳಾಪತೀರ್ಥವು ಮಳಹಾರೀ (ಮಲಪುಭಾ) ತೊರೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಒಂದು ಊರೆಂಬುದೊಂದು ಸ್ಫಷ್ಟ ಸೂಚನೆ. ಮೃಳಾಪ ತೀರ್ಥದ ಕಾರೇಯ ಗಣದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ ಜಿನಮುನಿಗಳಲ್ಲಿ ಫ್ರಾ ಚೀನರು ಮುಳ್ಳ ಭಟ್ಟಾರಕರು.ಇವರ ಕಾಲ ಸು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೮೦೦. ಮುಳ್ಳ ಭಟ್ಟಾರಕರ ಶಿಷ್ಯರು ಗುಣಕೀರ್ತಿ ಮುನೀಶ್ವರರು. ಗುಣವಂತರೂ, ಸೂರಿಗಳೂ ಆದಗುಣಕೀರ್ತಿ ಮುನಿಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೩೫. ಇವರ ಶಿಷ್ಯರು ಇಂದ್ರ ಕೀರ್ತಿಸ್ವಾಮಿ: ಇವರ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೭೦ ಸವದತ್ತಿಯರಟ್ಟರ ಮೂಲ ಪುರುಷನಾದ ಮೆರಡನ ಹಿರಿಯ ಮಗನಾದ (ಅಗ್ರನನ್ನನ) ಪೃಥ್ವಿರಾಮನು ಈ ಇಂದ್ರ ಕೀರ್ತಿಸ್ವಾಮಿಯ ಶಿಷ್ಯನೂ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜನ ಮಹಾಸಾಮಂತನೂ ಆಗಿದ್ದನು[೧೮೭೪:೧೯೫:ಸಾಲು ೧೮]

ಕ್ರಿ. ಶ. ೮೭೦ ರ ಆಜೂಬಾಜಿನಲ್ಲಿ ಪೃ ಥ್ವ ರಾಮ ನಿಂದ(ತೇನ ಭೂಪೇನ) ಮೃಳಾಪತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಒಂದು ಜಿನಗೃವು ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿತು(ಕಾರಿತೇನ ಜಿನೇನ್ನ ಭವನ: ಅದೇ:೧೯೫ ಸಾಲು೧೩-೧೪). ಈಜಿನಭವನಕ್ಕೆ ರಾಜನು ಆರು ನಿವರ್ತನದಷ್ಟು ಭೂಮಿದಾನ ಮಾಡದನು. ಅದಾದ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ತರುವಾಯ ಮುಂದೆ

ಇದೇ ಬಸದಿಗೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಕಾರ್ತವೀರೈ (ಕತ್ತಭೂಪ) ಮತ್ತು ಆತನ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿ (ಅಗ್ರಕಾಂತೆ) ಭಾಗಲಾಂಬಿಕೆ (ಬಾಗಲಾದೇವಿ)ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ೧೮ ನಿವರ್ತನ (ಅಷ್ಟದಶ ನಿವರ್ತನ) ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸರ್ವಬಾಧಾನಿವರ್ಜಿತವಾಗಿಸಿ ದಾನ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಈಒಂದು ಶತಮಾನದ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಸವದತ್ತಿ ರಟ್ಟಕುಲವು ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯದ ಅಧಿನತೆಗೆ ಸಂದಿದ್ದರೂ. ಕಾರ್ತವೀರ ನೃಪನು ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದನು. ಫ್ರಸಿದ್ದ ಮೃಳಾಪತೀರ್ಥವನ್ನು ಕೆಲವು ಶಸನಗಳು ಫ್ರಸಾಪಿಸಿವೆ:

೧. ಶ್ರೀಮನ+ ಮೃಳಾಪತೀತಸ್ಯ ಗಣೇ ಕಾರೇಯನಾಮನಿ ೧ ಬಭೂವ+ ಉದ್ರತಪೋಯುಕ್ತಃಮುಳ್ಳೈ ಭಟ್ಟಾರಕೋ ಗಣೇ|| [ಫೀಟ್; ಜೆಬಿಬಿಆರ್ ಎಎಸ್, ೪೦-೨, ಕ್ರಿ. ಶ. ೮೬೭,ಪು. ೧೯೪, ಸಾಲು ೬]

೨. ಶ್ರೀಯಾಪನೀಯಾಂಬುಧಿ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರೋ ಮೃಳಾಪತೀತ್ಯಾಭರಣೋ ಗಣೋಭೂತ ಕಾರೇಯಣಮಾ ಫ್ರತಿಬದ್ಧ ತತ್ಪರಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೈ ಐಥಿತಱ್ಯಧಿವ್ಯಾ|| [ಎ.ಇ. ೧೫, ೫೩೦.೧೦೫೬. ಮೊರಬ (ಧಾರವಾಡ ಜಿ./ ನವಲ್ಕಂದ ತ.) ಪು. ೩೫೯.ಸಾಲು :೩-೪]

೨. ಎ ಕಲಭಾವಿ (ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿ. / ಸಂಪಗಾಂವತಾ) ರಾಮಲಿಂಗ ಗುಡಿ ಎದುರಿನ ಕಲ್ಲು ಶಾಸನ

೩. ನವಿಲೂರ ಬಳಿಯ ಬಾಹಳ್ಳಿಯ ಫ್ರ

(ಬ)ಸದಿ ಮೃಳಾಪಾನ್ವಯ ಕಾರೇಯಗಣದ ಗುಡ್ಡ

ಕೇಮಣ ರೇಚಣ ಜೀನೋದ್ಧಾರಂ ಮಾಡಿಸಿದ

ಬಸದಿ ಚಂದ್ರನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಅಷ್ಟವಿಧಾಚರ್ನೆಗೆ

ರಿಫಿಯರಜ್ಜಿಯರಾಹಾರ ದಾನಕ್ಕೆ ಆ ಸ್ಥದ ಅಱವತ್ತೊಕ್ಕಲು

ಸಾಸಿವ್ವರಂ ಶ್ರೀರಾಜಧಾನಿ ನರೇಂದ್ರ. ಫ್ರ ಕುಳಿಯ

ಬಸದಿಯಾಚಾರ್ಯ ಬಾಹುಬಲ್ಲಿದೇವರ ಶಿಷ್ಯತಿ

ರಾಜಮತಿ ಕನಿಯರ ಕಾಲಂ ಕಚ್ಚೊ ಆಚಂದ್ರಾಕೃತ್

ತಾರಂಬರಂ ಧಾರಾ ಪೂರ್ವಕಂಮಾಗೆ ಬಿಟ್ಟರು ||

[ಧಾರವಾಡ ತಾಲೂಕು ಶಾಸನಗಳು, ೪೫.ಸು ೧೨೨. ನುಗ್ಗಿಕೇರಿ. ಪು. ೮೩]

೪. ಶ್ರೇಯಶ್ರೀ ಯಾಪನೀಯಾನ್ವಯ ಮಖಿ ಮುಕುರಂ
ಚಾರುಮೃಳಾಪ ತೀರ್ಥಾಮಾಯ ಶ್ರೀ ಕಂಠಕಾ
ಕಾರೆಯಗಣ ತಿಳಕಂ ಧರ್ಮ ಸಂರಕ್ಷಣಾಭೀಷಾಯಂ
ಶ್ರೀ ರಮಚಂದ್ರ ಬತಿಪತಿ ತನಯಂ ಬಾಪ್ಪ
ಸಾಮಾನ್ಯನೇ ವಿದ್ಯಾಯೀಷಿನ್ಮಂಡನಂ ಬಾಹುಬಲಿ
ಮುನಿವರಂ ಸಿದ್ಧ ಸೃದ್ಧಾನ ಕಾನಂ

[ಕ. ೧೩. ೬, ೬೮.೧೨೦೩. ಸಾಲು : ೩೨-೩೯. ಮಣಗುಂದಗೆ (ಮನಗುಂಡಿ: ಧಾರವಾಡ ಜಿ.)] .

೫. ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಬ್ರಹ್ಮಶವ ಕವಿಯೂ (೧೧೭೫) ತನ್ನ ಸಮಯ ಪರಿಕ್ಷೆ ಎಂಬ
ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ

ಧರೆಯೊಳ ಮುಟ್ಟಿದ ನಗೆದಂ

ತರಿಕ್ಷದೊಳೆಲಸಿನಿಂದ ಮೃಳಾಪ ಜಿನೇ

ಶ್ವರತೀರ್ಥದತಿಶಯವನಾ

ಧರಣೀಂದ್ರಂ ಪೊಗಳಿಯನುಳಿದವರಳವೇ|| (೨-೪೭)

ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೃಳಾಪ ತೀರ್ಥಮಂದಿರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಮೃಳಾಪ ತೀರ್ಥದ ಕಾರೆಯಗಣ ಎಂಬ ಹೆಸರು ವ್ಯಕ್ತ ಮೂಲ ನಾಮ ಫ್ರಕ್ಯತಿ. ಕಾರೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹಣ್ಣು ಬಿಡುವ ಮುಳುಗಿಡ. ಕಾರೆಯ (ಕಾರೆ)ಹಣ್ಣು, ಬೋರೆಯ (ಬೋರೆ) ಹಣ್ಣು ಎಂಬುದು ರೂಡಿಯ, ಹಳ್ಳಿಯಕಡಮಾತುಗಳು.ತಿಕ್ತಕಿಯೆನಲ್ ಕಾರೆಯಕ್ಕು ಎಂಬುದಾಗಿ ಮಂಗರಾಜ ನಿಘಂಟನ ಹೇಳಿಕೆಯಿದೆ (೭೨-೩೭) ಕಾರೆ ಎಂಬುದು ಅಚ್ಚನ್ನಡದ(ದಾವಿಡ) ಶಬ್ದ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಕಾರೆ ಎಂದು, ಮನೆಯಾಳದಲ್ಲಿ ಕಾರ, ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾರೆ ಕೊಡಗು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರೆಮಣ ಎಂದೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಸರಿದೆ. ಕಾರೆಗಿಡಗಳು ಇದ್ದ ಜೈನಮಠಮುಂದಿರಗಳಿಂದ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಗಣವೆ ಕಾರೆಯ ಗಣ. ಕಾರೆಯ ಎಂಬುದು ಪಷ್ಟಂತರೂಪ ಕಾರೆಯ ಗಿಡದ ಮುಳ್ಳನ್ನು ಕಾರೆಮುಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈಹಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮೊದಲನೆಯ ಜೈನ ಗುರುವಿನ ಹೆಸರು ಮುಳ್ಳುಭಟ್ಟಾರಕರು. ಮುಳ್ಳು ಎಂಬುದುನಾಮಫ್ರ ಕೃತಿ, ಮುಳ್ಳು ಎಂಬುದುಗು ಷಷ್ಟಿಂತರೂಪ ಕಾರೆ ಎಂಬ ಮುಳ್ಳಿನ ಗಿಡಗಳಿದ್ದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗಣದ ಗುರುಗಳು ಮುಳ್ಳು ಭಠಾರರು-ಎಂಬುದಷ್ಟು ಇದರರ್ಥ

ಕಾರೆಯಗಣದ ಜೈನಯತಿಗಳ ಪಂಗಡವು ೧೦-೧೩ ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ,ಚಾಳುಕ್ಯ ರಾಜ್ಯ ಇರುವವರೆಗೂ, ಫ್ರ ಚಲಿತವಾಗಿತ್ತು [ಕ.ಇ.೫, ೬೮.೧೨೦] ಕಾರೆಯನಾಳ್ಳ ಮೃಳಾಪಾನ್ವಯಮೆನಿಸಿದ ಕಾರೆಯಗಣಗನ ಚೂಡಾಮಣಗಳು ಶಾಸನೋಕರು [೨.ಇ.೧೮, ೩೧೧.೧೧೨.] ಅನಾ ಕಾರೆಯಗಣದೊಳತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರುಂ ಮಹಾಫ್ರಬುದ್ಧ ಶಾಸನರುಂ ಆದವರು ಆಗಿಹೋಗಿದಾರೆ[ಕ.ಇ. ೧, ೩೨. ೧೨೧೯].

ಳಾಪತೀರ್ಥಕ್ಕೂ ಮೃಲಾರ (ಖಂಡೋಬಾ) ದೇವರಿಗೂ, ನಾಮ ಸಾದ್ಯಶೈದ ಹೊರತು. ಏನೇನೂ ಸಂಬಧವಿಲ್ಲ. ಮೃಳಾಪತೀರ್ಥವು ಯಾಪನೀಯ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿತ್ತು [ಕ.ಇ. ೬೮,೧೨೦೩].ಮೃಳಾಪತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಶ್ರಾವಕಿಯರಿಗೆ ಮೃಳಲಾದೇವಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸವಣದತ್ತಿಯ ರಟ್ಟರ ಮತ್ತು ಚಾಳುಕ್ಯ ರಾಜರ ಕೆಲವು ರಾಣಿಯರಿಗೂ, ರಾಜಕುಮಾರಿಯರಿಗೂ ಮೃಳಲಾದೇವಿ ಹೆಸರಿದೆ: ಅವರು ಈಮೃಳಾಪತೀರ್ಥದ ಭಕ್ತರು. ಮೃಳಾಪತೀರ್ಥಾಮಾಯವೂ ಮೃಳಾಪಾನ್ವಯವೂ. ಶಾಸನೋಕವಾಗಿದ್ದು, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಫ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿ ಬೆಳಗಾವಿಜಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ರಟ್ಟವಂಶಜನೃಪರೂ, ರಾಣಿಯರೂ ಮೃಳಾಪತೀರ್ಥ ಪರಂಪರೆಯ ಗುರುಗಳಿಗೆ, ದ್ರವಕ್ಕೆ ನಿಷಯಿಂದ ನಡೆದು ಕೊಂಡರು [ಸೌ.ಇ.ಇ ೨೦,೫೦ ೧೦೭೦ .ಪು೬೧;ಅದೇ ೬೨.೧೦೯೮. ಸೌದತ್ತಿ.ಪು. ೭೬: ಅದೇ, ೧೩೮೭೫-೭೬.ಪು.೧೨]